

Contract

emellan Björkås församling å ena och
orgelbyggaren P. Molander & C i Göteborg å
andra sidan om uppförande i församlingens
kyrka af en ny 14 stämmig orgel, fördelad på
2de manualer och bihang, pedal af följande
indelning och beskaffenhet.

1st Manualen

1. Principal 16 fot, från ostucket C, ostuckna oc-
taven af två, resten af orgeltem-
len.
2. Principal 8 fot, helt genomgående af orgel-
temlen.
3. Borduna 16 fot, de två lägre octaverna af två
de öfrige af orgeltemlen.
4. Gamba 8 fot, genomgående af orgeltemlen.
5. Pedakel 8 fot, grofva octaven af två, de öfrige
af orgeltemlen.
6. Octava 4 fot, genomgående af orgeltemlen.
7. Octava 2 fot, genomgående af orgeltemlen.
8. Basun 16 fot, 18 tånar från grofva C till ostucket
F, tubar koppar och diller af två, rör-
tongor och kygkor af messing.
9. Trumpet 8 fot, tubar koppar och diller af
orgeltemlen, rör-tongor och kyg-
kor af messing.

2de Manualen

10. Violinprincipal 8 fot, grofva octaven af tri^a fläkt/ersten af orgelstern
11. Rörflöjt 8 fot, grofva octaven af tri^a, ersten af orgelstern.
12. Sacral 8 fot, fin struket & af orgelstern med bas från rörflöjten
13. Flöjt-Harmonik 4 fot, genomgående af orgelstern.
14. Violin 4 fot, genomgående af orgelstern.

Manualernas omfattning 54 toner från grofva & t.o.m. testruket $\bar{f}$, heltonerna belägges med selen och halftonerna med obrentholte. Infattas i sam af fararanda och placeras i ett särskildt Klaverbord som ställes framför orgeln så, att den spelare de sätter vänd framåt kyrkan. Pedalklavret göres af ek, och håller 27 toners omfång från grofva & t.o.m. ett struket $\bar{f}$ och konstrueras så, att heltonerna bak till behålla ett högre läge till befordrande af större lätthet vid spelning af legatosatser.

Orgelns struktur utföres efter fastställt ritning. Facadpiporna fördes med djupa labier, arbetas smakfullt och holeras väl. Stämmorna Bordarna 16 fot och Gamla 8 fot, fördelas på tolv register för att basregistret bör kunna användas som särskild pedal till 2de manualen.

Följande koppel insättes, tvärs mekanik, regeras med mindre tramföer af järn som placeras öfvan Pedalklavret.
1 mellan 1ste och 2de manualen (unison).

2. för octaven lägre i 1ste manualen från ostucket g.
3. för octaven lägre i 2de manualen.
4. emellan pedalen och 1ste manualen.
5. emellan 2de manualen och pedalen.
6. registerkaffel för de starkare stämmorna i 1st m. Forte
7. — — — för de svagare stämmorna Piano
8. Crescendo och Diminuerande för 2de manualen med särskild struktur och viliga luckor, hvars mekanik regleras med en i vågbalans hvilande trampa af järn. Indrags och registermekanikens vinklar och vippor samt spelmekanikens vållar och vållarmar göres af järn, som svartlackeras och anlägges så, att den såväl som väderstucken lätt kan åtkommas. och förfärdigas ofvannämnda mekanik med största omsorg med tygt och ledig rörelse och så, att en angenäm och behaglig touch åstadkommes. Indragsknäpparne göres af svart trä med i ändarne infattade porcelänsbrickor som beteckna stämmans namn och fjattal.

Regeln skall hafva 3de väderläsare, samt 3 st kubformiga pistonbålgar af tillräcklig storlek, som ger tygt och lätt och gifva åt verket tillräcklig väderstycke. För att upphäfra stötar som förekommer vid ovarsam framföring i vädertillgången, anbringas 3 st regulatorer.

Alla ljudande pipor af orgeltern, göres af tjock fast plåt och fästas i likhet med facadepipor, de öppna trumpetformas förses med stämslutor och de öppna tråpformas med stämluckor. Metallbandningarna i alla ljudande pipor af orgeltern skall bestå af 80% rent tinn och 20% bly.

Alla stämmorna intonas med största omsorg.

så att tonerna i kvarje stämme behåller lika
stycke med rent och snabbt anslag så långt dess
natur medgifver och så att kvarje stämme får sin
rätta karaktär med ren och kraftfull ton.

Orgeln stämmes efter normalgaffel vid kyrkans
medeltemperatur med likvärbande temperatur. Alla
till denna orgel hörande materiel, hvilken skall vara
af bästa slag, anskaffas och bekostas af orgelbyggarna,
som dejemte ansvara för orgelns bestånd i 5 år
dock ej för sådan skada, som kan uppträ genom
vanvård eller olyckshändelse (och godsämd).

För denna orgel komplett färdig upphöjtt i
kyrkan med målning, ornament och äkta
förgyllning, betalar församlingen till orgelbyggarna
Gens tusen /5000/ Kronor. Garanton för-
binder sig församlingen att frutt för orgelbyggarna
läta transportera alla till orgeln hörande delar
från Jönköpings station till kyrkan.

Orgelverket skall vara färdigt till afbyring
den 1de December innevarande år, såvida
inga oförutorda hinder inträffa.

Med detta kontrakt hvaraf 2de exemplar
äro upprättade förklara vi oss i ömse sidor
nöjda och förbinda oss till alla delar fullgöras
detsamma.

Jönköping den 7 Augusti 1894.

J. Molander & Co.
orgelbyggare

för Församlingens vägnar
P. A. Nilsson
Förklarad Selander

J. L. Nordgren
Kommittén

Om läktarorgeln i Töreboda kyrka

Töreboda kyrkas läktarorgel ^{Var} är ursprungligen en Molanderorgel från 1890 på 13 $\frac{1}{2}$ stämma, fördelade på två manualer och bihangspedal. Den reparerades och utökades med tre stämmor 1937. 1944 ombyggdes, utökades och pneumatiserades orgeln varvid den fick sin nuvarande disposition:

<u>1:a manual:</u>		<u>2:a manual:</u>		<u>Pedal:</u>	
Principal	8' *	Rörflöjt	8' *	Subbas	16' (gamla Bord. 16)
Gedakt	8' *	Salicional	8' *	Oktavbas	8' (gamla Pr. 16 fr.c)
Gamba	8' *	Eolin	8' **	Koralbas	4'
Oktava	4' *	Voix cel.	8' **	Basun	16' (gamla Trp. 16)
Gemshorn	4'	Violinpr.	4' ***		
Oktava	2' *	Fl.harm.	4' *		
Trumpet	8'	Kvinta	2 2/3' ****		
Mixtur	III	Valdflöjt	2' **		
		Ters	1 3/5'		

* = Molander 1890 ** = tillbyggnad 1937? *** = gamla Violinpr. 8
**** = gamla violin 4.

Problem: Det pneumatiska systemet har 50 år på nacken och har i tio års tid krävt ständiga småreparationer. Systemet innehåller c.a. 1.500 membran, som går sönder och måste bytas. Enl. orgelbyggare Smedman är det olönsamt att totalrenovera pneumatiken, då driftssäkerheten ändå inte kan garanteras.

Vidare är väderlådorna vintertid så otäta att luftförsörjningen inte klarar fullt verk.

En annan olägenhet är att 2:a manualen är så nedtystad att det inte finns någon balans mellan verken. Jämför man med bevarade Molanderorglar var inte obalansen så stor.

Pedalen håller inte moderna standardmått, då den är symmetriskt placerad.

Vid ev. ombyggnadvore det lämpligt att behålla Molanderstämmorna och anpassa resten av orgeln efter detta klangideal.

Töreboda den 10/1 1994

Stellan Gustafsson
Stellan Gustafsson